

P SPALALAINEN

2/02

*Ryytimaa vai
rivitalot?*

Pispalalainen on foorumi kaikille pispalalaisille. Se jaetaan ilmaiseksi kaikkiin Pispalan, Tahmelan ja Hyhkyn talouksiin. Kirjoituksia, mielipiteitä, jutunaiheita ja muuta sellaista voi toimittaa lehden tekijöille ja asukasyhdistyksen toimikunnan jäsenille. Niitä voi lähettää tai jättää lehden postilaatikkoon Pispalan kirjastoon, Tahmelankatu 14, avoinna ma–pe 14–20, la 12–17.

PISPALALAINEN 2/2002

Päätoimittaja: Johanna Vehkoo

p. 041 525 7454

johanna.vehkoo@uta.fi

Tähän lehteen kirjoittaneet: Reeta Heino, Ville Järvi, Kari Lehtinen, Esko Mäkinen, Mikko Mäkitalo, Jari Niemelä, Tarja Nikupaavo-Oksanen, Sami Sjöberg, Aino Suonio, Lotta Tuohino, Pasi Virtamo, Jaana Vuori

Valokuvat: Mauri Keltto, Hanna Metso, Ilpo Mikkonen (kansikuva), Timo-Olavi Jalkanen, Elina Rudin, Johanna Vehkoo

Piirroksat: Heikki-Pekka Miettinen

Ulkoasu: Jussi Tuulensuu

Sivunvalmistus: Asemointipalvelu Leinonen

Painopaikka: PAM-Print, Tampere 2002

Painos: 3 500

Julkaisija: Pispalan asukasyhdistys ry.

Pispalan asukasyhdistyksen toimikunta 2002–2003:

Puheenjohtaja: Pasi Virtamo

Kannaksenkatu 2, p. 050 3605710

Sihteeri: Aarne Raevaara

Rinnekatu 10, p. 041 522 4636

Taloudenhoitaja: Pirkko Saloranta

Tahmelankatu 11 A 5

Lotta Tuohino

Reino Tusa

Tahmelan viertotie 36 B, p. 212 6366

Johanna Vehkoo

joulukuussa *pääkirjoitus* 2002

Pispalalla taitaa olla nostetta, kuten tavataan muodikkaista asioista sanoa. Inventointi ja kasvimaiden kohdalo ovat pinnalla. Muutenkin Pispalaan törmää jatkuvasti, vaikka ei olisi Haulitornilla päinkään. Yhteydenottoja tulee pitkin vuotta, vaikka Pispalalainen ilmestyy vain kahdesti vuodessa.

Taannoin otin osaa kahteen eri Pispala-aiheiseen tutkimukseen saman viikon aikana. Ensimmäinen oli osa ympäristöministeriön laajaa asuin- ympäristöjä tutkivaa hanketta. Toinen, pienempi projekti, keskittyi Pispalan kokemaan muutokseen.

Tutkimusten tekijöille piti laverella leveästi Pispalan olemuksesta. Kysymyksiin vastailu pisti miettimään, miksi oikeastaan haluan välttämättä asua tällä mäellä. Tähän kuuluisaan Pispalan mustaan aukkoon minut imaisivat ihmiset. Kyse ei lopujen lopuksi ole kauniista vanhoista taloista, jylhästä maisemasta ja ainutlaatuisesta miljööstä vaan niistä tyypeistä, jotka haluavat elää tässä uhanalaisessa todellisuudessa.

Se on hyvä porukkaa, mutta se tarvitsee tätä paikkaa – sellaisena kuin se on.

*Johanna Vehkoo
päätoimittaja*

Seuraavan lehden ilmestymistä odotellessa ajankohtaisia Pispala-aiheisia juttuja kannattaa lukea verkossa Mansemedian Pispala-osastolla:

<http://mansemedia.uta.fi>

Seuraa myös Pispalan sivujen uutuuksia:

www.pispala.org/uuttanyt.htm

Tämä lehti löytyy verkosta pdf-versiona:

www.pispala.org/pispalalainen

Muistathan maksaa Pispalan asukasyhdistyksen jäsenmaksun vuodeksi 2003. Se on vaivaiset 5 €! Tilinumero on Leonia 800017-893796. Merkitse viestiksi ”jäsenmaksu 2003” ja oma nimesi.

Nappi soittaa biisejä Pispalasta

Etelärinteen oma poika, karheaääninen laulaja-kitaristi **Antti ”Nappi” Tuominen** julkaisee uuden cd-levyn. *On niin hyvä olla* pitää sisällään seitsemän Nappin itsensä säveltämää ja sanoittamaa laulua.

Levyllä Nappi on sooloartisti, mutta normaalisti hän keikkailee **J-P Villasen** kanssa kahdestaan nimellä Poikamiehet. Duon toinen puolikas Villanen säestää bassonokkahuilullaan Nappia myös levyllä.

Levyn julkistamista Nappi juhlii esiintymällä luultavasti täpötydessä Pub Kujakolliissa lauantaina 14. joulukuuta. Levyn kappaleet kertovat Nappin omasta elämästä Pispalassa.

”Ne ovat sellaisia laulelmia ja balladeja”, Nappi kuvailee puhelimeen samalla kun kylvettää tyttärtään. Puhumi-

nen ei tahdo oikein luonnistua, kun tyttö laulaa isäänsä suohon ja loiskuttelee vielä vettä päälle. ”Sitä saa mitä tilaa”, tyttö laulaa kirkkaalla äänellä.

”Niin, pieniä episodeja elämästä”, Nappi jatkaa hiukan kovemmalla äänellä.

”Ne ovat todella suoraan omasta elämästä, joskus tuntuu että vähän liiankin suoraan. Vähän kyllä hirvittääkin julkaista niitä.”

Nappia voi kuunnella myös ensimmäiseltä *Musaa mäeltä* -kokoelmalevyllä, jossa Napolta on mukana bändin kanssa soitettu versio kappaleesta *Pispalan päättäri*. Pispalalaisten musiikoiden tuotantoa esitteleviä *Musaa mäeltä* -levyjä on ilmestynyt kaksi.

Pispalan päättäri on Nappin kunnianosoitus Pispalan kauneudelle.

Nappin uutukaisen kannen on tehnyt valokuvaaja Timo-Olavi Jalkanen. Jalkanen on myös tuottanut levyn.

”Se kertoo ihan suoraan Pispalasta. Viidentoista päätepysäkki on mulle tärkeä paikka, jossa on tullut monta ker-

taa vierailtua ja haaveiltua”, Nappi selittää. ”Laulussa muistellaan kavereita, jotka on nääntyneet tänne Pispalan rinteisiin.”

Muut laulut eivät kerro niinkään juuri Pispalasta, vaan ne ovat tarinoita lähinnä niiden kymmenen vuoden ajalta, jotka Nappi Tuominen on mäellä viettänyt.

Periaatteessa *On niin hyvä olla* on jo Nappin kolmas oma levy, mutta taiteilija itse pitää aiempia kahta ”harjoituskappaleina”. Uutukaisesta otetaan tuhat kappaletta painos.

”Ainakin ensi alkuun”, Nappi naureskelee.

Pispalassa levyä myydään ainakin Kujakolliissa ja K-Pikkolossa. Hintaa cd:llä on 15 euroa.

Johanna Vehkoo

Kirjoituskilpailu Pispalan lapsille ja nuorille

Sanat, sivut ja sadut

Pispalan asukasyhdistys, Kirjastoyhdistys ja kumppanuusprojekti järjestävät keväällä kirjoituskilpailun Pispalan ja Tahmelan lapsille ja nuorille. Aikaa kirjoitusten tekemiseen on kevätpäivän seisauteen 21.3. asti.

Parhaat palkitaan hyvin, kuten kilpailuihin kuuluukin. Osa kirjoituksista julkaistaan Pispalan verkkosivuilla ja me hukkaimpia paloja esitetään myös lasten ja nuorten kirjastopäivänä huhtikuun lopulla. Kirjoitukset voidaan julkaista myös nimimerkillä.

Kilpailussa neljä sarjaa

Pispalan nuorten kirjoituskilpailuun voivat osallistua kaiken ikäiset lapset ja nuoret. Sarjoja on neljä erilaista:

A) Alle 8-vuotiaiden sadutus (lapset kertovat, aikuiset kirjaavat). Aihe on vapaa.

B) 8–12-vuotiaat. Kirjoituksen aiheen tulee liittyä Pispalaan tai Tahmelaan. Odotamme kilpailuun kertomuksia, satuja, näytelmiä, sketsejä, runoja, sanoituksia ja asiakirjoituksia.

C) 12–18-vuotiaat. Kirjoituksen aiheen tulee liittyä Pispalaan tai Tahmelaan. Odotamme kilpailuun kertomuksia, satuja, näytelmiä, sketsejä, runoja,

sanoituksia ja asiakirjoituksia.

D) Erikoissarja kaikenlaisille teoksille, jotka yhdistävät kuvaa, tekstiä ja ehkä myös ääntä. Verkkosivujen laajuus saa olla korkeintaan kolme ”sivua”. Sarja on avoin kaikille alle 18-vuotiaille.

Raatiin kuuluu kirjoittamisen ammattilaisia ja harrastajia, aikuisia ja nuoria. Kirjoitusten viimeinen palautuspäivä on 21. maaliskuuta 2003. Tekstit voi viedä tai lähettää Pispalan kirjastoon osoitteeseen Tahmelankatu 14. Liitä mukaan nimesi, osoitteesi ja puhelinnumerosi. Raati saa kirjoitukset nimetöminä.

Kilpailun tulokset julkistetaan Pispalan lasten ja nuorten kirjastopäivänä, sunnuntaina 27. huhtikuuta 2003. Silloin kirjastolla on ohjelmaa ja tekemistä koko päivän.

Lisätietoa kilpailun säännöistä, raadista, palkinnoista ja kirjastopäivästä saat Pispalan kirjastolta, julisteista sekä Pispalan verkkosivuilta tammikuun puolivälistä lähtien (<http://manseyhteisot.uta.fi/pispala/>).

Jos haluat mukaan kirjastopäivän ja kilpailun järjestelyihin, ota yhteyttä kirjastolle tai Jaana Vuoreen, jaana.vuori@uta.fi, p. 213 1336.

Jaana Vuori

Kierrätyksen talo kunnostetaan

Pispalan vanha Puukkoniemen kauppa säilyy sittenkin. Myös entisenä kierrätykskeskuksen talona tunnetun mansardikattoisen rakennuksen on ostanut tamperelainen arkkitehti **Pertti Kaihari**, joka aikoo kunnostaa talon.

Rajaportin saunan vieressä Pispalan valtatiellä sijaitseva talo on rakennettu 1920-luvulla. Pispalan vanhan rakennuskannan inventoinnissa Puukkoniemen kauppa on arvioitu ensimmäiseen

arvoluokkaan kuuluvaksi kohteeksi. Lähes alkuperäisessä asussaan säilynyt talo kuuluu inventoinnissa samaan kokonaisuuteen Rajaportin saunan kanssa.

Kaiharin tarjous, 24 000 euroa, oli kaupungin järjestämän tarjouskilpailun korkein. Joku tarjosi vain yhtä euroa.

Tarjousta tehdessään Kaihari ei ollut edes käynyt rytötaloksi haukutussa rakennuksessa sisällä. Hirsitalon todellisen kunnan näkee hänen mukaansa tar-

peeksi hyvin päältäkin. Hän uskoo, että vuoden kuluttua valtatievarressa seisoo jo varsin siistin näköinen talo.

Kaihari suunnittelee muuttavansa arkkitehtitoimistoineen Puukkoniemen alakerkkaan. Yläkerkkaan arkkitehti aikoo kunnostaa vuokratyötiloja. Yläkerrassa on nyt kuusi asuntoa. Myös ullakolle on mahdollista tehdä asuintiloja.

Kaiharin mukaan talon hirsirakenteet ovat pääosin hyvässä kunnossa. Raja-

Runon talvi kirjastossa

Runoilijat kertovat suosikkikirjallisuudestaan, omista töistään sekä tietenkin runoilevat Pispalan kirjastotalolla klo 15 sunnuntaisin 12.1, 19.1, 26.1, 9.2, 16.2, 23.2, 9.3, 16.3 ja 23.3.

Paikalle saapuvat **Kirsi Kunnas, Juha Siro, Timo Malmi, Jyrki Vainonen, Kai Kyösti Kaukovaal, Jussi Rusko, J.K. Ihalainen, Tapani Hietalahti** sekä yllätysvieraita.

Rauhan riimuja, kirjastotalon sunnuntait 2.2, 9.2, 2.3 ja 30.3. klo 15 tarjoavat tuokioita rauhanaatteen lähteillä, aiheina muun muassa Mahatma Gandhi, Vietnamin sota ja Thich Nhat Hanh sekä Yrjö Kallinen.

Tietotuvan kuulumisia

Pispalan atk-tietotupa on jatkanut atk-kouluttamista tehokkaasti koko vuoden. Kesätaun jälkeen koulutus jatkui kansalaisen @-kortin puitteissa ja oppia annettiin sekä kirjaston työntekijöille että asiakkaille. Koulutus on ilmaista. Uusia opintopiiripaikkoja vapautuu vuoden alusta. Henkilöstökoulutus on ollut monipuolista vertaiskoulutusta. Atk:n perusteiden lisäksi on käyty läpi kuvankäsittelyä ja nettisivujen tekoa.

Uusia sivuja on tämän syksyn aikana tehty lukuisia. Sivuihimme on käyty uutta tekniikkaa, josta esimerkiksi muun muassa Pispalan kuvatieokanta, joka löytyy osoitteesta

manseyhteisot.uta.fi/pispalantietokanta/kuvatietokanta/index.php.

Uusia videoleikkeitä on lisätty muun muassa Tuliveistos-sivulle manseyhteisot.uta.fi/pispala/tuliveistos/tuliveistos2002/tuliveistos.html.

Ensi vuoden suunnitelmissa on muun muassa uusi ilmoitustaulu ja Pispalan sivuston uudelleen järjestelyä sekä muokkaamista. Jos olet kiinnostunut tekemään nettisivuja Pispalan portaille opeamme myös mieluummin tässä taidossa – ota yhteyttä tietotupaan. Lisäksi juttuideoita ja palautetta kaivataan.

Kari Lehtinen

Pispalan portaat-sivujen päätoimittaja

Mitä voi tehdä ryytimaiden säilymisen hyväksi

Juuri nyt on aika valmistautua ensi kesään suunnittelemalla viljelijän uran aloittamista. Mitä enemmän viljelijöitä on, sitä perustellumpaa ryytimaiden säilyttäminen on. Eipä muuta kuin soitto Teiskon-Tampereen 4H -yhdistykseen palstajonoon.

Muutoin on positiivinen julkisuus aina eteenpäin. Ruohonjuuritason juttelu on tehokasta, samoin kuin medioissaakin esiintyminen. Yhdistysten jäsenyys ajaa aina asiaa eteenpäin. Mitä enemmän jäseniä, sitä painavampi yhdistys. Talkoo- tai taloudellinen apu ovat aina tervetulleita.

Toivotaan kaupunginvaltuuston ottavan Tahmelan ryytimaa-asian käsitte-lyyn ja päättävän säilyttää ryytimaat ryytimaina. Oletan yleisen mielipiteen olevan ryytimaa-alueen viheralueena säilyttämisen kannalla. Kaavoitusta valmistele asemaakaava-arkkitehti **Mikko Järven** alaisena pispalalainen **Taru Hurme**. Ryytimaat ovat siis hyvissä käsissä. Jollain tavalla alue on kaavaan merkittävä joka tapauksessa, kaavoittamatta sitä ei voi jättää. Viheralue se voi asemakaavassa olla, vaikka suurpiirteisemmässä yleiskaavassa olisikin pien- talovaltaista aluetta.

Tahmelan ryytimaasta hyötykasvimaa

Mitä pispalalaiset sitten haluaisivat alueen olevan? Ainakin Kurpitsaliike ry:ssä olemme sitä mieltä, että koko nykyinen ryytimaa-alue tulee säilyttää nykyisen kaltaisena vuokraviljelypalsta-alueena tai pääasiassa sille perustuvana viheralueena. Siis asukkaiden virkistys-alueena, avoimena ja rakentamattomana.

Kuntoon alue olisi hyvä saada, siistiä se. Ensin on kuitenkin päästävä tilanteeseen, jossa kaupunki haluaa säilyttää alueen viheralueena. Sitten voimme tehdä ehdotuksia.

Alueen maatiaiskasvikannat täytyisi selvittää ja alkaa viljelemään niitä järjestelmällisesti. Ne voisivat olla maatiais-hyötykasvimaan (hienosti arboretumin) perusta. Alueella toimii jo Maatiainen ry:n paikallisryhmä. Hyötykasvimaata voisivat tukea opastetaulut ja opastetut kävelykierrokset. Näin kaikki kuntalaiset ja turistitkin pääsisivät nauttimaan säilytetystä kasvimaasta.

Mitä muuta palstalle saa tuoda, mitä siellä saa kasvattaa? Saako luumupuun istuttaa, jos ei, niin marjapensaanko saa?

Myös koirapuistoa voisi kasvimaiden lähistölle ajatella. Keskustassa taitaa olla lähin koirapuisto heti juna-aseman vieressä. Toisella suunnalla sellainen erikoisuus on Lielahdessa.

Kylän sosiaalinen pääoma

Tahmelan ryytimaille kulkija törmää sellaiseen elävään kulttuuriin, jota ei ole enää missään muualla. Kuin kuvitteellisessa vanhassa tiiviissä kyläyhteisössä voi ryytimaiden tienoilla helposti alkaa juttelemaan tuntemattomien ihmisten kanssa aivan poikkeuksellisella tavalla nykymaailmassa.

Tätä yhä toimivaa sosiaalista kyläpääomaa kuvaillessani minullakin sanat loppuvat ja hyvän mielen pala nousee kurkkuun. ”Ei tätä yksi vanha Rauma voita”, totesi eräs viimekesäinen vieraspaikkakuntalainen kulkija.

Tahmelan ryytimaiden tienoilla käyskentelevän sydämen täyttää onni ja rauha. Ihminen ymmärtää kuuluvansa yhteen tämän paikan ja muiden sen päällä kulkijoiden kanssa. Maisemasta ja maasta, sen lähteistä ja mullasta, kaikesta siellä tulee rintaan voima ja vahva elämisen tuntu.

Ei ihme, että tässä kansallismaisemassa ovat aina viihtyneet erityisesti taiteilijat runoillaan ja muutenkin tienoota

Tuo julki mielipiteesi kasvimaiden kohtalosta

Tampereen viheralueohjelman yleisötilaisuus Hyhkyn koululla 8. tammikuuta klo 14–20.

Keskustelutilaisuus Ryytimaista ja Pispalan rakennusinventoinnista Haulitehtaalla 15. tammikuuta klo 18–20. Tilaisuuksissa mukana kaavoitus- ja puistoyksikön edustajat.

ylistäen. Vai onko niin, että siellä ollessaan on ihmisen sisällä uinuva luovuuden kukka puhjennut kukoistamaan. Ei ihme, että tänäkin päivänä kulttuuri-ihmiset kerääntyvät Pispalaan asumaan. En ihmettele sitäkään, että Tampereelle tulevat turistit kierrätetään siellä. Ryytimaa-alue on Pispalan kohtu ja Tampereen kehto.

Viheralue ei ole pelkkää pinta-alaa

Kun ensimmäinen tamperelainen alkoi viljellä, tapahtui se epäilemättä juuri Tahmelassa. Alue on ollut viljeltyä ainakin 9000 vuotta. Millaisia piikuokkia ja nuolenpäitä humuksen pohjille onkaan painunut aikojen saatossa. Rakentaminen ainakin tuhoaisi pohjamaan vaihdolla ja paalutuksillaan tuon arkiston. Viljelyn jatkuminen jatkaisi arkistointia.

Sitä se on ollut aina meidän aikoihim-

me saakka, vaikka nykyihminen on kauan sitten alueen kaavoittanutkin rakentamiselle. Uskon meidän itsemme ja ainakin jälkeemme tulevien katuviikarasti mahdollista rakentamista. Menettäisimme korvaamattoman palan elävää historiallista kulttuurijatkumoa.

Eikö ryytimaa voisi olla hieno elimellinen osa tulevaa kaupunkipuistoa, jos sellainen päätettäisiin vielä Tampereellekin perustaa? Keskustan seudun halki kulkeva maailmankuulu harju olisi luonnollinen ja mahdollisimman lähellä luonnontilaa oleva kaupunkipuiston perusta.

Viheralueiden merkitystä selvitetäessä ei voida vain laskea suoraan pintaaloja per asukas. Olisi kehitettävä laadullinen mittari. Tarvitaan monipuolisia alueita. On hyvä olla suvaitsevainen ihmisten harrastusten suhteen, vaikka itse ei tuntisi tai harrastaisikaan kaikkea. Ryytimaat kuuluvat virkistysharrastusten pariin, jotka kuuluvat kestävästi kehityksen mukaiseen kaupunkirakentamiseen.

Pysytään kohtuudessa, ollaan moniarvoisia ja suvaitaan sellaisiakin hyviä harrastuksia, joita ei itse ehkä harrasta. Alueen päälle ei saa mitään ryytimaat tuhoavaa rakentaa, sitä se ei kestä.

Positiivinen julkisuus ja aika itse lie- nevät puolellamme. Ei hötkyillä, mutta pidetään asioita esillä ja toimitaan edelleen pitkäjänteisesti hyvien asioiden hyväksi. En usko, että Tahmelan ryytimaille rakennetaan. Toivon alueen säilyvän kasvimaana.

Ville Järvi

Kinjoittaja on Kurpitsaliike ry:n tiedottaja. Tätä kaupunginvaltuutetuille lähetettyä tekstiä on lyhennetty. Sen voi lukea kokonaan osoitteesta www.pispala.org/uuttanyt.htm löytyvästä linkistä, josta löytyvät myös yhdistysten kasvimaata koskevat aloitteet, muistutukset yms. vuosien varrelta. Myös KHO:n tuore päätös yleiskaavasta on luettavissa verkossa.

Pispalan suunnan viheralueista tilaisuus

Tampereen kaupunki laatii viheralueohjelmaa puistoyksikön vetämänä kaikille kaupungin omistamille viheralueille. Mukana ovat luonnonmukaiset ja rakennetut puistot, virkistys- ja liikunta-alueet unohtamatta kadunvieriä ja julkisten rakennusten pihoja.

Valmiilla viheralueohjelmalla ohjataan viheralueiden suunnittelua, rakentamista ja hoitoa eli viheralueiden määrää ja laatua Tampereella. Viheralueohjelma on tarpeellinen ja ajankohtainen muun muassa kaupunkirakenteen tiivistämisen takia. Mukana laadintatyössä ovat kaupungin viheralueilla toimivat yksiköt, jotta yhteistyö ja työnjako yläpitäjien kesken sujuisi entistä paremmin. Myös sidosryhmiä kutsutaan laadintaan erillisellä kuulutuksella joulukuussa.

Asukkaat voivat kertoa näkemyksensä asukastilaisuuksissa ja vastaamalla viheraluekyselyihin. Asukastilaisuuksia järjestetään kaikkiaan 13 eri puolilla kaupunkia. Talvelle ja keväälle 2003 jää vielä pidettäväksi yhdeksän tilaisuutta. Niistä ensimmäinen koskee Ylä-Pispalan, Ala-Pispalan, Tahmelan, Santalahden, Hyhkyn, Epilän ja Kaarilan alueita sekä Pyhäjärven saaria. Tilaisuus pidetään Pispalan palvelukeskuksessa Simolankatu 4:ssä keskiviikkona 8. tammikuuta 2003 kello 14–20.

Siellä voi poiketa itselle sopivana aikana tutustumassa alueen viheralueita esittelevään materiaaliin ja juttelemassa

viheralueilla työskentelevien kaupungin työntekijöiden kanssa. Mukana on henkilökuntaa puistoyksiköstä, kaavoituksesta ja ympäristövalvonnasta otamassa vastaan palautetta.

Esillä on materiaalia yleiskaavaviheralueista, arvokkaista luontokohteista, viheralueiden hoitoluokituksista, viheralueiden palveluista kuten leikkipaikoista, pelikentistä ja liikuntapaikoista. Myös ajankohtaisista viheralueista koskevista suunnitelmista saa tietoa: Tahmelan lähteen kunnostuksesta ja muista vuoden 2003 saneerattavista puistoista, vireillä olevista kaavoista sekä Vaakkolammen luonnonsuojelualueesta.

Ala-Pispalan palstaviljelyalue on mitä ajankohtaisin kantakaupungin yleiskaavan palauduttua vihdoin Korkeimmas- ta hallinto-oikeudesta. Viheraluetietouden lisäksi myös turvallisuusohjelmasta ja radon-tilanteesta saa tietoa. Tilaisuudessa voi tutustua Pispalan rakennusten inventointiraporttiin.

Asukastilaisuuden aineisto on esillä Palvelupiste Frenckellissä viikon ajan tilaisuuden jälkeen. Asukkaat voivat vaikuttaa Viheralueohjelman sisältöön myös vastaamalla viheraluekyselyyn, jota on jaossa tilaisuudessa. Viheralueohjelman nettisivut ovat osoitteessa www.tampere.fi/ytoteto/puisto/vao/.

Tarja Nikupaavo-Oksanen tiedotussihteeri, Tampereen kaupungin ympäristö- ja tekninen toimi

Kasvimaita puolustava Kurpitsaliike majailee tässä talossa.

Tuliveistos valaisi Tahmelan rannan jo toistamiseen

Kekritulta kaamokseen

On Pyhäinpäivän aaton ilta, kekri-ilta, ensimmäinen marraskuuta. Tahmelan rannassa sadoista ihmisistä koostuva puoliympyrän muotoinen ihmismuuri ympäröi komein liekein roihuavaa tuliveistosta.

Tunnelma muurin sisällä on arkisen harras. Kameroiden salamat räpsyvät, kännykät pirisevät ja ihastuneet huokaukset halkovat ilmaa. Tuli nielee vähävähältä patsasta, joka on rakennettu Tuonelan joutsenen ja Kaaroninlaivan symboliikan innoittamana.

Pispalan tuliveistostapahtumassa muistellaan vainajia, ihaillaan taidetesta ja kunnioitetaan tulen voimaa.

”Idea Tuliveistostapahtuman järjestämisestä syntyi, kun porukalla mietimme, että sellainen olisi mukavaa nähdä”, tulityöryhmään kuuluva kuvataiteilija **Tuula Aho** kertoo. Tarmokas ryhmä ryhtyi tuumasta toimeen ja tämänvuotinen rantatapahtuma oli lajissaan jo toinen.

Pakanallista kekrijuhlaa on ryhdytty kasvavalla innolla herättelemään henkiin myös muualla Suomessa. Esimerkiksi Kajaanissa kekrin vietto kruunasi paikalliset taidepäivät tänä vuonna.

Kaupunginosan työväenluokkaisen historian vuoksi kekrihenkinen tapahtuma sopii Pispalaan erityisen hyvin.

Pakanallisessa Euroopassa kekriä juhlittiin vuoden viimeisenä päivänä. Suomessa traditioihin kuului monenmoista, kuten talosta taloon kiertämistä vainajaksi pukeutuneena ja uuden heilan katsastamista sialla ratsastaen.

Römpöttelyä sadonkorjuun jälkeen

Sanonta ”herrojen joulu, talonpojan kekri” korostaa paitsi juhlan asemaa yleisesti, myös sen merkitystä palvelusväestölle. Kekriä edeltänyt viikko ”römpöviikko” oli vapaa sadonkorjuun jälkeen.

Viikon aikana ”römpöteltiin” ympäriinsä ja mahdollisesti pestauduttiin töihin uuteen taloon. Myöhemmin kristinuskon nappasi kekrin ja muokkasi siitä pyhäinmiestenpäiväivän.

Irlantilaiset emigrantit veivät oman ”kekrinsä” tuliaisena Amerikan mantereelle, jossa muodostui ”karkki vai kepponen” -tuote eli kaikkien tuntema halloeen.

Tulien sytyttämisen ohella vainajia kestiittiin ruualla ja hemmoteltiin saunalla. ”Viime vuonna meillä oli ohjelmaa myös Rajaportin saunalla, mikä

sopi teemaan mainiosti. Nyt siihen ei ollut mahdollisuutta. Tuliveistos satoi kaikki voimavaramme”, Aho harmittelee.

Tapahtuman jälkeisenä aamuna raukean, mutta tyytyväisen oloinen talkooporukka häärii alati savuavan teoksen raunioilla.

Tuula kuvailee tunnelmia miellyttäväksi. Syitä tyytyväisyyteen on roppakaupalla. Ankara aherrus tuotti näyttävän ja elämyksellisen lopputuloksen. Töitä paiskittiin esityspäivänä yhdeksän tuntia tuliveistostyöryhmän ja tal-

kooporukan voimin.

Rannassa katsojia riitti useita satoja puhumattakaan lukuisista tiirailijoista vastakkaisilla rannoilla tai harjulla. ”Parannettavaa ja kehitettävää tietysti löytyy aina”, Tuula toteaa vaatimattomana.

Kekriperinne sisältääkin hurjasti materiaalia mielikuvituksen työstettäväksi.

Puuntuoksuinen eloisan valoisa kekri näpäyttää aidolla hengellään nenulle muovista halloweenhömppää.

Aino Suonio

Tahmelan rannassa riitti tunnelmaa nyt jo perinteisessä kekrijuhlassa.

Elina Rutila

Mitä Pispalalle olisi tehtävä?

Pispalan ryytimaiden kaavoitukseen liittyen nousee esiin kysymys siitä, että olemmeko osallisia kehityksessä, jonka kulku on ihmisen ulottumattomissa? Tämä kehitys muodostuu ihmisten toiminnasta, eikä sitä tule nähdä omana, yhteiskunnasta eriytyneenä jatkumona.

Kyse on tämän hetken arvoista. Helsingin yliopiston professori **Riitta Nikula** kuvaa kaupunkikuvan muutosta muuttuvien arvojen valossa: ”Kullakin ajalla on myös aina ollut omat esteettiset arvostuksensa, käsityksensä kauniista arkkitehtuurista ja kaupungista, ja jokainen sukupolvi tuntuu herkimmin väheksyvän juuri edeltäjänsä arvoja.”

”Tämä arvokonflikti on erityisen tuhoisa kaupungeille, joissa sukupolvet toisensa perään suunnittelevat ja rakentavat samaa aluetta.”

Tampereella pyrkimys kaupunkikuvan jatkuvaan uusintamiseen on ollut näkyvä. Tästä esimerkkeinä Jugendkeskustan, Amurin sekä Tammelan puutaloalueiden muuttaminen lähes täysin betonirakenteiden hallitsemaksi ”kylmäksi” seuduksi. Ryytimaiden yhteydessä voi ottaa esille koko Pispalan nykyisen aseman kaupunkikuvan kannalta.

Kasvimaiden kulttuurihistoriallista arvoa ei juurikaan tunnusteta ja saatathan joillekin olla hankalaa mieltää palstaviljelyn mielekkyys tietoyhteiskunnassa. Mutta asiaa ei tulekaan tarkastella tietoyhteiskunnan tehokkuusajattelun kannalta, vaan osana traditiota, jonka osa tietoyhteiskunnastakin tulee tulevaisuudessa.

Tullakseen ymmärretyksi muunakin kuin hengähdystaukoa etsivien ihmisten kuriositeettina, tulee ryytimailla olla elävä ympäristö, johon ne kuuluvat ja josta käsin niiden historiaa on myös mahdollista ymmärtää. Pispalassa on vielä vanhoja rakennuksia, mutta nämä hukuvat hallitsemattoman täydennysrakentamiseen, jossa jokainen piha kapenee uuden talon verran.

Vielä jäljellä olevia kohteita tulisi pelastaa suojelulla nyt eikä odottaa siihen asti, että niiden restaurointi tulee kohtuuttoman kalliiksi. Nämä rakennukset eivät palaudu sen jälkeen kun ne on hävitetty.

Pispala kestää varmasti myös hallittua uudisrakentamista, mutta kaipaa sen tueksi selviä rakennusohjeita ja asiantuntemusta alueen alkuperäisten rakennusten muotokielen ja mittasuhteiden suhteen uudisrakennuskannan yhtenäistämiseksi mielekkäällä tavalla nykyisen kaaoksen sijaan, jossa jokainen talo poikkeaa seuraavasta ilman yhdentäviä tekijöitä.

En tarkoita, että tulisi luoda pastiseja, vaan uuden arkkitehtuurinkin tulisi ottaa huomioon minkälaista tontin tilankäyttöä ja rakennusmassan muodostusta alueen vanhemmassa rakennuskannassa esiintyy ja luoda hegeemonisia kokonaisuuksia ristiriitojen sijaan. Tämä vaatii suunnittelijalta asiantuntemusta ja viitseliäisyyttä, mutta lopuksi tässä on kysymys työmoraalista.

Lisääntyvä asuntorakentaminen ei myöskään ole ainoa vaihtoehto alueen kehittämiseksi, vaan erilaisia ehdotuksia on tehty julkisestikin.

Yksi mahdollisuus olisi Haulitornin kunnostaminen ja avaaminen yleisölle. Uittotunnelin mahdollinen avaaminen veneilykäyttöön olisi mielekäs vaihtoehto, jos Pispalan aluetta kehitettäisiin muutoinkin pienimuotoisesti sisävesiveneilyn käyttöön. Tällöin voitaisiin harkita Pispalan liittämistä osaksi vesibussiliikenneverkkoa Pyhäjärvellä.

Osittainen matkailun kehittäminen toisi lisää mahdollisuuksia myös paikalliselle yrittämiselle ja palveluille.

Pispalassa on potentiaalia muunakin kuin kuriositeettina, riippuu vain millä tavalla aluetta lähestytään. Mahdollisuuksia pohtiessa kannattaa kuitenkin muistaa, ettei Pispala ole museo, vaan elävä yhteisö.

Sami Sjöberg

Tapani Hietalahti arvostaa perinnettä

Para-aikaa Pispalassa

Tapani Hietalahti on merkillinen mies. Pohjimmiltaan hän on rakentaja, kirvesmies, mutta rakentamisestakin hän on tehnyt taidetta.

Hiljattain Pispalan maisemiin palannut Tapani Hietalahti on 30-vuotisen taiteilijanuransa aikana hän on rakentanut saunoja, esittänyt performansseja ja pitänyt lukuisia taidenäyttelyjä ympäri Suomea.

Hietalahti on julkaissut vähän aikaa sitten kirjan *Para* ja hänen taidenäyttelynsä Para-aika oli marraskuun ajan

esillä Pispalan kirjastotalolla.

Para on parantamista

Kun kysyn mitä para tarkoittaa, taiteilija Hietalahti hymähtää paljonpuhuvasti. Hän on löytänyt internetistä yli 21 miljoonaa para-alkuista sanaa. Hietalahden para tulee kuitenkin etupäässä suomalaisesta kansanperinteestä.

”Siitä on tosi paljon tarinoita. Paraan törmää joka paikassa, jos vähänkään lukee kansanperinteen vanhoja juttuja; arvoituksia, loitsuja ja taikoja. Suomessa para on merkinnyt muun muassa parantamista”, Hietalahti kertoo.

”Täällä on ollut hyvin voimakas parakulttuuri. Se on kehitetty monenlaisten käyttöesineiden ympärille, joille on annettu maagisia ominaisuuksia. Se ei ole tonttu, vaan synnytetty esine, jossa todellisuus ja taikat yhdistyvät. Paralla on yritetty parantaa elonkientä, esimerkiksi riista-, kala- tai naimaonnea.”

Häviävä ä

Myytit ja kansanperinne innoittavat Hietalahtea. Hän pyrkii lähestymään muinaissuomalaisia ajattelutapoja ja on huolissaan siitä, että vanha kulttuuri ja kieli katoavat.

”Vanhoja sanoja pitäisi palauttaa taajuntaan. Esimerkiksi ä-kirjain häipyi kokonaan, vaikka se on ollut aika tärkeä suomalaisille.”

Hietalahti on sitä mieltä, että nettivouhutus on yksi syytä vanhan suomalaisen kulttuurin unohtumiseen. Perinteen säilyttämisen teemaa hän on käsitellyt myös uusimmassa performanssaan, joka esitettiin Pispalan kirjastotalolla. ”Ihmisten narsismi ja egoismi hävittävät kaiken vanhan. Elämän kunnioittaminen ja yksityisyys katoavat, tästä tulee aivan kummaa soppaa.”

Luonto mukaan teoksiin

Kuvataiteen puolella Hietalahti on teh-

nyt enimmäkseen veistoksia ja kollaseja. Teoksissaan hän pyrkii käyttämään vain luonnonmateriaaleja.

”Teoksissani voi aistia työn jäljen ja esi-isien perinteen kunnioittamisen, ja yksinkertaisesti luonnon”, Hietalahti kertoo.

”Monet jutut on repäisty suoraan luonnosta. Enimmäkseen käytän puuta, mutta koska on kyse paradoksaalisista asioista, haluan aina leikata sen jollain aivan muulla materiaalilla kuten metallilla tai muovilla.”

Hietalahti tunnustautuu saunafriikiksi. Hän on rakentanut saunoja pitkin Suomea, muun muassa Ravintola Telakan saunan. Saunoja rakentaessaan hän haluaa vaalia niin sanottua primitiivistä rakentamista.

”Minua kiinnostaa saunaan liittyvä magia ja perinne. Mitä kaikkea sauna on edustanut entisaikoina suomalaisille.”

Myös Rajaportin sauna on taiteilijalle tuttu ja läheinen. Rajaportin saunakahvilassa on tällä hetkellä nähtävillä Hietalahden teoksia. Teokset voittivat vuonna 1997 Mäntän taidekilpailun yleisöäänestyksen ja ne ovat olleet esillä Akseli Gallén-Kallelan museossa Tarvaspäässä.

Reeta Heino

Tapani Hietalahden tuotantoa Pispalan kaupunginosasivuilla osoitteessa manseyhteisot.uta.fi/pispala/yhdistykset/kirjasto/para_aika/index.php

PRO-Pispala kaipaa ideoita

Pispalan rakennuskulttuuriohjelma PRO-Pispala on hanke, jonka avulla pyritään vaalimaan yhteisen kulttuuriympäristömme arvoja sekä edesauttamaan tätä tavoitetta tukevien toiminta- ja yhteistyömuotojen syntymistä.

Rahoituksen hankkiminen ohjelmalle on alkanut vuoden 2002 lopulla. Ensimmäiset reaktiot ovat olleet rohkaisevia. Rahoituksesta riippumatta näitä asukaslähtöisiä kulttuuri-ideoita pyritään keräämään julkaisumuotoon, kehittämään ja toteuttamaan.

Oletamme oman kylän ideoista löytyvän helmiä, joiden avulla ei pelkästään pelasteta kulttuuriympäristöä, vaan löydetään mielekkäitä harrastuksia, uusia työllistymismahdollisuuksia ja henkisen hyvinvoinnin pääomaa. Lähtökohdaisesti PRO-Pispalaa on koottu seuraavien viiden teeman ympärille.

PRO-Pispalan hanke- ja yhteistyösuunnitelma – Kootaan alueen asukaiden toiveista koostuva avoin luettelo rakennusperinnön ja viheralueiden käyttöön liittyvistä toimintaideoista. Vastaavien kansallisten ja kansainvälisten ohjelmien kanssa verkottumalla pyritään luomaan niin ekologisesti kuin sosio-ekonomisestikin kestäviä rakennusperinnön säilymistä edistäviä toimintamalleja.

Kulttuuriympäristökasvatus – Lisätään tietoisuutta arvokkaasta kulttuuriympäristöstä. Korostetaan ympäristön ja kulttuurihistoriallisten arvojen merkitystä ihmisen hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä.

Perinnerakentamisen neuvontapisteiden ja rakentajapankin perustaminen – Pyritään tekemään vanhojen rakennusten korjaaminen ja kunnostaminen yhtä helpoksi kuin uuden rakentaminen. Annetaan ohjeita mittakaavaltaan ja tyyliltään alueelle sopivalle, vanhaa rakennuskantaa täydentävälle rakentamiselle. Perustetaan vanhojen rakennusten neuvontapalvelu sekä siihen kiinteästi liittyvä perinnerakentamisaikoina toimivien käsityöläisten, perinteisten materiaalien toimittajien ja alan koulutusta järjestävien tahojen

yhteenliittymä.

Rakennustavaran kierrätyskeskuksen ylläpito – Vanhojen rakennusosien kerääminen, korjaus sekä kierrätys. Kiinnitetään huomiota kulutustottumusten muuttamiseen niin, ettei turhaa jätettä syntyisi ja jätehuollon järjestämiseksi niin, että kierrätys lisääntyisi.

Kulttuuritehtaan perustaminen – Jonkin Pispalan vanhan tehdasrakennuksen käytöstä sopiminen ja korjaaminen alueen kulttuurikeskukseksi. Tehtaassa voisi olla vaikka käsityöläisten työhuoneita.

PRO-Pispalaan voivat vaikuttaa kaikki

Ohjelman sisällön toivotaan muokkautuvan asukkaiden palautteen kautta. Toivomme että kaikki, joilla on ideoita oman Pispalansa kulttuuriarvojen säilyttämisen suhteen, toisivat nämä ajatukset julki. Jokainen pieni ja suurempikin ajatus on arvokas ja tervetullut!

Tähän haasteeseen voi vastata kirjoittamalla ja tuomalla ajatuksensa joko nimellä tai nimettömänä Pispalan kirjaston postilaatikkoon sisäpihan oveen tai kirjastonhoitajille. Palautteen voi antaa myös Pispalan portaat -verkkosivujen (www.pispala.org) kohdassa ”keskustelua” tai saapumalla 15. tammikuuta Haulitehtaalle keskustelutilaisuuteen.

Pyydämme muutaman hetken aikaa hiljentymiselle, mikä näin joulun aikaan on toivottavasti kaikille mahdollista, ja esittämään muiden suurten kysymysten ohella itselleen seuraavia: ”Mitä minä Pispalta odotan? Miten haluaisin osallistua oman asuinympäristön toimintaan? Millaisena toivon Pispalan säilyvän tuleville sukupolville? Millaista on nykyhetken ja tulevaisuuden hyvä elämä täällä harjulla? Mitkä ovat tarpeeni ja mahdollisuuteni nauttia kulttuuriympäristöstä jokapäiväisenä elinympäristönä?”, ja pyrkien vastaamaan kysymykseen: ”Millaisia keinoja tähän liittyen voisi olla käytössä?”

Anna ajatukselle siivet!

Pasi Virtamo

Kuinka suojella Pispalan puutaloja

Pispalan vanhan rakennuskannan inventointi on saatu päätökseen. Inventoinnissa käytiin läpi kaikkiaan 300 kiinteistöä, joista uusimmatkin ovat valmistuneet ennen vuotta 1940. Kiinteistöjen nykytilan lisäksi tietoa kerättiin niiden historiasta ja kulttuurihistoriallisesta arvosta.

Pirkanmaan maakuntamuseo julkisti parivuotisen projektin tulokset marraskuun lopulla. Käytännön arviointityön teki filosofian maisteri **Anu Eerikäinen**.

”Tämä on mahtava tilanne, sillä nyt ihmiset ovat todella heränneet keskustelemaan. Monet ovat soittaneet ja keroneet lisätietoja vanhoista taloista. Moni on myös kysellyt kiinteistöjen arvosta”, sanoo Pirkanmaan maakuntamuseon rakennustutkija **Hannele Kuitu-**

nen.

”Ehkä tämän ansiosta mietitään uudemman kerran vanhojen rakennusten purkamista, kannattaako sittenkään.”

Inventoinnissa on käyty perusteellisesti läpi kiinteistöjen kaikki rakennukset, ja arvo on sitten annettu koko kiinteistölle. Työn tulokset olivat kutakuinkin odotetun kaltaiset.

”Pispalassa on paljon hienoja kokonaisuuksia, ja inventoinnissa korostetaan erityisesti kokonaisuuksia”, Kuitunen selittää.

Toisaalta 1970- ja 1980-luvuilla toteutetun perusparannuskokeilun yhteydessä tehdyt muutokset ovat jo muuttaneet useita rakennuksia peruuttamattomasti, ja niiden antikvaarinen arvo on kutistunut.

Materiaaleja, seiniä, ikkunoita, ja mit-

takaavoja on saatettu uudistaa hyvinkin radikaalisti. Antikvaariseen arvoon vaikuttaa sekin, onko rakennuksen käyttö-tarkoitus muuttunut alkuperäisestä.

Turvaisiko rakennusjärjestys?

Inventointiraportti ei sinänsä velvoita kiinteistönomistajia mihinkään, koska se ei ole millään tapaa juridisesti sitova. Työn on tarkoitus olla ennemminkin keskustelunavaus.

”Toivomme tietysti, että rakennusvalvontaviranomainen puuttuisi asiaan, jos arvokkaisiin rakennuksiin ollaan puututmassa”, Kuitunen sanoo.

Raportissa todetaan, että vuoden 1979 asemakaava ei takaa rakennusten säilymistä eikä ohjaa riittävästi uudisra-

tamista. Lisäksi rakennusoikeutta on liian paljon suhteessa jo olemassa olevaan rakennuskantaan, eli rakennuksiin saa tehdä lisää kerroksia ja niitä saa laajentaa.

”Mielestäni inventointi antaa hyvän kuvan Pispalasta. Raportti asettaa myös sen kysymyksen, pitäisikö asemakaava muuttua”, toteaa Tampereen kaupungin kaavoituspäällikkö **Veikko Vänskä**.

Asemakaavan muuttaminen Pispalan kokoiselta, arvokkaalta alueelta saattaisi olla jopa kymmenen vuoden prosessi, jonka aikana vanhaa Pispalaa ehtisi taas kadota. Vänskä ehdottaakin vanhojen rakennusten turvaamista rakennusjärjestyksellä, joka voitaisiin saada voimaan jo vuoden aikana.

Rakennusjärjestys on periaatteessa yhtä sitova kuin asemakaava. Sillä voidaan täydentää asemakaavan määräyksiä, kuten rakennusten sijoittelua, jos asiaa ei kaavassa mainita.

Raporttia päivitetään

Inventoinnista on jäänyt ulos joitain alueita, kuten osa Tahmelaa ja Hyhkyä. Maakuntamuseon tavoitteena on, että ulkopuolellekin jäänyt alue tutkittaisiin. Lisäksi on tärkeää, että raportti pysyy ajan tasalla. Kuitusen mukaan inventointiraporttia täydennetään aina, kun inventoituja rakennuksia korjataan tai laajennetaan.

”Esimerkiksi 1950-luvulla rakennetut kerrostalot pitäisi inventoida, vaikka ne eivät olekaan niin uhanalaisia kuin vanhemmat puutalot”, Kuitunen uumoilee.

Jo inventoinnin aikana rakennuskantaan on ehtinyt tulla muutoksia. Joitain taloja on ehditty purkaa. Toisia taas on uudistettu niin kovalla kädellä, että kohteita on ollut vaikeaa tunnistaa samoiksi.

Museotoimi inventoi myös Santalahden alueen muutamia vuosia sitten. ”Santalahdessa on muutamia erittäin hienoja kohteita, ja alue tulee ajankoh- taiseksi varmaan taas sitten, kun sitä taas kaavoitetaan”, rakennustutkija Kuitunen sanoo.

Lotta Tuohino

Neljä erityisen merkittävää kokonaisuutta

Arvoalueita löytyi neljätoista

Inventoitu alue käsittää lähes kokonaan Ala- ja Ylä-Pispalan sekä Pispalan valtatien pohjoispuolen rautatiehen saakka. Tällä alueella on arvokkaita kokonaisuuksia, joita määrittää jokin yhteinen tekijä. Sellainen voi olla historiallinen tausta, hyvä säilyneisyys tai aikansa rakentamisen ja asumishistorian hyvä kuvaavuus.

Kohteet on sijoitettu kolmeen luokkaan. Luokan I rakennuksia ei saa purkaa. Ne ovat antikvaarisesti hyvin säilyneitä, ja ne edustavat parhaalla mahdollisella tavalla Pispalan rakennusperinnettä.

Luokassa II kohteet ovat yleensä hyvin säilyneitä. Kevyitä ja pieniä laajennuksia voi tehdä.

Luokan III rakennuksia on saatettu muuttaa, mutta niillä on historiallista arvoa tai ne ovat osa arvokasta kokonaisuutta.

Samoin alueet on arvioitu kolmiluokaisella asteikolla. Luokka I on arvokain, ja siihen kuuluvat aluekokonaisuudet katsotaan paikallisesti ja maakunnallisesti merkittäviksi. Näillä alueilla ei ole uudisrakennuksia, mutta yksittäisiä, muutettuja rakennuksia voi olla.

Kokonaisuus suositellaan säilytettäväksi mahdollisimman tarkkaan. Jos uudisrakentamista ei voida välttää, pitää ottaa korostetun tarkasti huomioon jo olemassa olevien rakennusten mittakaava ja rakennustapa.

Luokassa II on vanhaa rakennuskantaa, mutta mukana voi olla myös muutamia uusia rakennuksia. Uudisrakennusten pitäisi kuitenkin sopia ympäristönsä.

Rakennuksia ja rakenteita saa purkaa vain pakottavasta syystä. Vähäinen uudisrakentaminen sallitaan, jos se tehdään vanhaa kunnioittaen.

Luokan III maisemallisesti tai historiallisesti arvokkaat aluekokonaisuudet ovat jo muuttuneet esimerkiksi rakennuskannaltaan, tiestöltään tai pihaistutuksiltaan. Alueella on paljon uudisrakennuksia, joista suurin osa sopii vanhaan rakennustapaan. Tämänkään kokonaisuuden rakennuksia ei saa purkaa kuin pakottavasta syystä.

Arvoalueita löytyi yhteensä neljätoista. Neljä niistä, Haulitornin ympäristö, Mäkikadun varsi, Rajaportin saunan ympäristö sekä Kannaksenkadun ja Päivölänkadun risteys, ovat ylimmässä luokituksessa.

Arvoluokkaa II edustaa seitsemän kokonaisuutta, ja kolmosluokassa on kolme kokonaisuutta.

Pispalan rakennusinventoinnin loppuraportti on luettavissa Pispalan kirjastolla ja verkkosivuilla osoitteessa www.pispala.org/uuttanyt.htm.

Lotta Tuohino

Inventoidut tärkeät kokonaisuudet

- Virtasen valtakunta
- Markkinakadun ympäristö
- Erämiehenkatu
- Haulitornin ympäristö
- Rimminkatu
- Pättäränkadun ympäristö
- Frans Simolan pihapiiri
- Mäkikadun varsi
- Kannaksenkadun ja Päivölänkadun risteys
- Mäkikadun vuokratalojen kokonaisuus
- Rajaportinkatu
- Pispalanharju
- Pispankadun varsi
- Rajaportin saunan ympäristö

Sivistynyt kompromissi

Pirkanmaan maakuntamuseo julkisti taannoin Pispalan rakennusinventoinnin loppuraportin. Pumaska on mieluisaa luetavaa jo pelkästään siksi, että se on – näin uskoisin – lajissaan ja laajuudessaan Tampereen ensimmäinen. Pispalan historiallinen miljöö sai mahdollisuuden olla päänavaaja vanhan rakennuskannan alueellisessa inventoinnissa. Olisiko jatkoa odotettavissa vaikkapa Petsamon, Viinikan, Järvensivun ynnä muiden tarkastelun muodossa?

Maakuntamuseo siis arvotti vuosina 2001–2002 koko Pispalan ja Hyhkyn maisemallisesti merkittäviksi alueiksi, joilla liki jokainen rakennus on arvokas osa kokonaisuutta. Inventointi tuotti 14 pienempää aluekokonaisuutta, jotka arvioitiin kolmeen arvoluokkaan. Niillä uudisrakentamista tulisi välttää, rakennukset joko säilyttää tai purkaa vain pakottavista syistä.

Kaikkiaan Pispalassa tutkittiin 300 rakennusta, joista 69:lle eli 23 prosentille annettiin suojelusuositus ”ei saa purkaa” ja joihin voi tehdä kohtuullisen pieniä muutoksia. Suunnilleen saman verran löytyi taloja, jotka museon mielestä saa purkaa vain pakottavista syistä, mutta joihin voi tehdä kevyitä muutoksia. 126 kohdetta kuuluivat niihin, jotka ”tulee pyrkiä säilyttämään” ja joissa suuremmatkin laajennukset tulisi toteuttaa ympäristön ehdoilla. Inventointi käsitti lähinnä rakennukset ajalta ennen vuotta 1940.

Yhteiskunnalla pitää olla pyrkimys säilyttää vanhaa, jotakin sellaista historiallisesti arvokasta, joka uhkaa ajan saatossa kadota. Pispalan rakennusinventointi on osa tällaista ajattelutapaa, pehmeää suojelua, joka tähtää kulttuuritahdon tukemiseen: tässä tapauksessa suojelutahdon kohottamiseen niin viranomaisistahdolla kuin maan- ja kiinteistönomistajissakin. Asiantuntijavoimin näytettiin, mitkä osat Pispalasta ovat tärkeitä arkkitehtonisesti, rakennushistoriallisesti ja rakennusperinteellisesti, maisemallisesti sekä asutus-, sosiaali- ja taloushistoriallisesti.

Museon raportti ei kuitenkaan ole lakikirja. Se ei sinänsä pakota eikä velvoita kiinteistönomistajia mihinkään. Olisi yllättävää, jos kaupunki esimerkiksi ryhtyisi erityisen voimakkaain toimin puuttumaan yksityiseen omistusoikeuteen. Mutta toisaalta ei Pispalaa voi rakentaa miten tahtoo: joku rotihan on oltava.

Museo sanoo, että Pispalan asemakaava vuodelta 1979 sallii suhteellisesti liian suuren rakennusoikeuden olemassa olevaan rakennuskantaan nähden.

Kaupunki ei aio muuttaa koko asemakaavaa, mutta inventoinnin pohjalta pienempien aluekokonaisuuksien osalta kaavan uudistamista voidaan harkita. Näin viestitti kaupungin

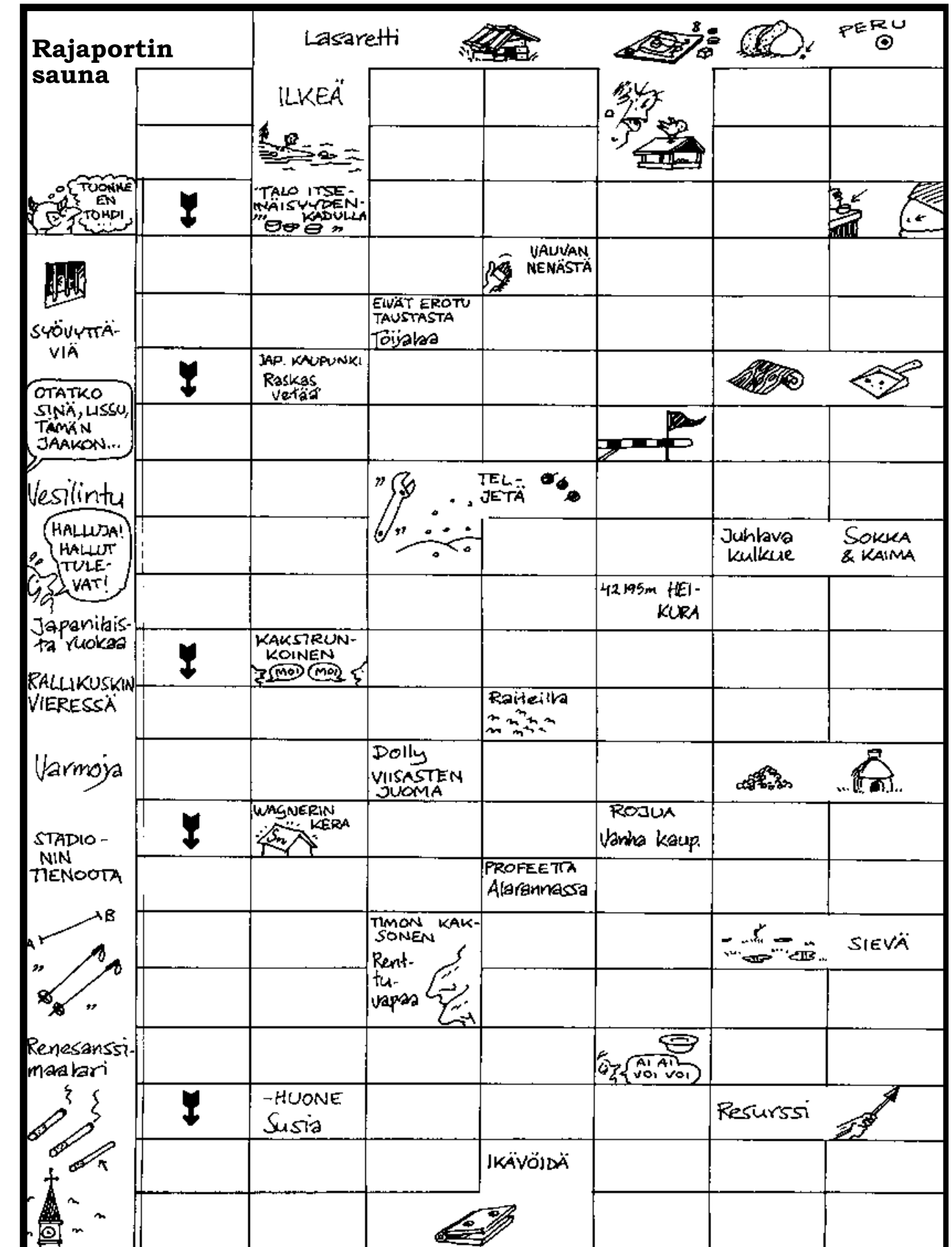
kaavoituspäällikkö Veikko Vänsä rakennusinventoinnin julkistamistilaisuudessa. Hän myös väläytti toista mahdollisuutta, jota kutsuisin sivistyneeksi kompromissiksi: voitaisiin laatia Pispalaa koskeva rakennusjärjestys, joka asemakaavan pohjalta ohjaisi vanhan kunnostusta ja uuden rakentamista. Tätä mahdollisuutta kaupungin tulisi vakavasti pohtia.

Odotan kiinnostuneena, millaista jatkoa inventointi saa. Museon toiveenahan on jatkaa hanketta nyt vielä kartoittamattomien rakennusten osalta. Rakennusinventointi on myös luvattu tuoda internetiin, joten kannattaa seurata esimerkiksi Vapriikin sivuja (<http://www.tampere.fi/vapriikki/etusivu.shtml>), jos sinne asiasta tulisi aikanaan infoa.

Jari Niemelä
päätoimittaja
Kaupunkilehti Tamperelainen
melko tuore pispalalainen

Yksi onnellinen ristikon oikein ratkaissut voi voittaa lämpöisen palkinnon! Tarjolla on kymmenen käyntikerran sarjakortti Rajaportin saunaan. Lähetä tai vie täytetty ristikko Pispalan kirjastoon, osoite Tahmelankatu 14. Kirjoita kuoreen ”Pispalalaisen ristikko”. Laita mukaan nimesi ja yhteystietosi. Voittajalle ilmoitetaan henkilökohtaisesti.

Pispalan porukat Prahassa

Trio Potslojon ja telttasaunan ihmeellinen seikkailu Tshekinmaalla

Maanantaiaamuna 30. syyskuuta pesulautataiteilija **Jari Purosalmen** eli Puron kanssa survoimme saunan ja soitto-
tarvikkeet keikkabussiimme, kävimme tullissa tekemässä paperit väliaikaista maastavienttiä varten ja ajoimme Pispalaan Pub Kujakollin eteen. Olimme lähdössä Prahaan edustamaan suomalaista eksotiikka Jiné Finsko (Muu Suomi) -tapahtumaan, jossa esiteltiin suomalaista taidetta Hämeestä ylöspäin.

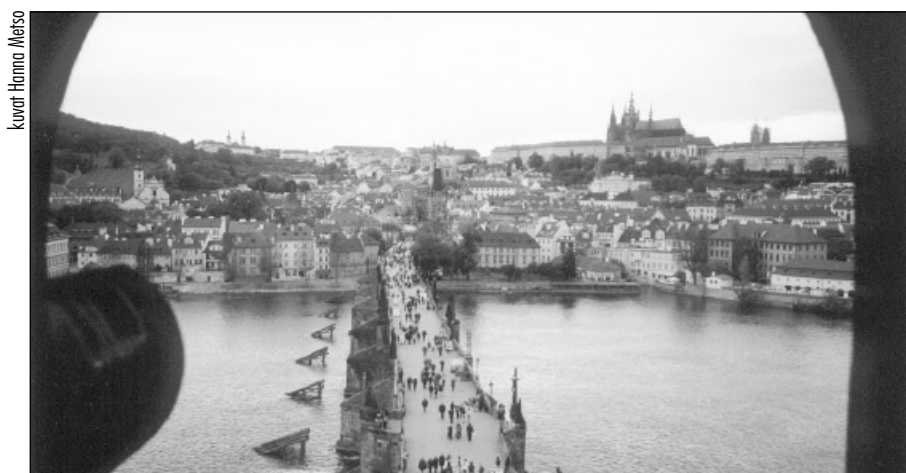
Muut matkaavaiset, mandoliinitaiteilija **Tomppa Härkönen** ja kumppaninsa Hanna, rumputaiteilija **Mako Kelo-**
kaski ja Puron vastaviihitty vaimo **Tuula** ihastelivat keikkabussiamme synkin ilmein. Että tuollako pitäisi Prahaan asti päästä ja vielä takaisinkin? No, autohan oli muuten kunnossa, ainoastaan nelosvaihde ei toiminut, ykkösen ja kakkonen oli hakusessa, takaovi pysyi kiinni lattaraudan avulla, tankki vuosi jos oli täysi, toista etuikkunaa ei saanut avata kokonaan, sivuovi ei auennut...Mutta auton vuokraaja sanoi, että kyllä se kestää!

Ystävämme ja omaisemme kokoon-
tuivat ulkosalle heiluttamaan valkoisia nenäliinoja ja auto sai aplodit käynnistyttyään. Hei hei, Pispala, hei hei, rakkaamme!

Lautta Hangosta Rostokiin lähti klo 21 Suomen aikaa ja seuraavana päivänä noin klo 17.10 paikallista aikaa automme kaikki renkaat olivat Saksan asfaltilla! Soimme itsellemme aplodit. Sata-
masta lähtevä tie jatkui suorana Berliiniin asti, joten talla pohjaan vaan! Tosin sillä ei ollut mitään mainittavaa vaikutusta ajonopeuteen...

Rostok–Praha

Olin poiminut netistä Michelinin reitiselosteen, karttaa ei siis tarvittu. Ennen Berliiniä piti kääntyä oikealle Pots-

kuva Hanna Mäkelä

Potslojon porukka ehti nähdä myös Kaarlen sillan Prahassa.

Mako ja Tomppa pystyttävät sauna Kino Aeron pihalla.

damia kohti, mutta tuota pikaa huomasimmekin olevamme Berliinin keskustassa keskellä yötä ja yksityisissä, ilman karttaa. Urhoollisesti ja hermostumatta Puro ohjasti meitä keskellä ajo-
tietä olevien rotvalliin ylitse vääjäämättä kohti pistettä, jossa Mako bongasi Dresden -opasteen. Löysimme sen baanan, joka vie Dresdeniin, sieltä olisi enää "Puronuskema" Prahaan!

Dresdenin jälkeen Schmiedebergin kaupungissa kuljimme tulvan vaurioit-

tamaa joenrantatietä. Yhtäkkiä tie hävisi kokonaan ja oikealla oli kapea, väliaikainen teräsilta joen yli. Empimättä käännymme sillalle. Kello oli ehkä kaksi yöllä, pimeys oli musta ja vaarallisen hiljainen. Elämän merkkejä ei näkynyt. Auto ulvoi yksinäisenä sutena alkavaa kilometrien mittaista ylämäkeä, kohti vuoristoa, jota emme tienneet siinä olevankaan. Pimeydestä hyökkäsi eteemme tiukka mutka vasemmalle ja heti sen jälkeen ylämäki, johon verrat-

tuna Pispalan mäet ovat multakokkareita Tahmelan kasvimailla.

Koetin saada vielä edes vähän vauhtia ylämäkeen, mutta keikkabussistamme loppui vieteri. Auto pysähtyi. Vedin käsijarrun nopeasti päälle, mutta siitä huolimatta liu'uimme hitaasti taaksepäin kohti ties mitä. Hämmästyttävällä onnella löysin vaihteistosta ykkösen, survaisin kaasupoljinta ja nostin kytkintä samalla vapauttaen käsijarrua. Hitaasti ja vakaasti, mutta nyt jo haudantakaisia ääniä päästellen bussi kohosi vuoristotietä ylös. Olimme kaikki erittäin hereillä.

Kello oli 06.15 ja päivä oli 2. lokakuuta, kun parkkeerasin auton aamuruuhkaisessa Prahassa. Pari tuntia myöhemmin nautin Makon kanssa Calvadosta animaatio-ohjaaja **Katariina Lillqvistin** keittiön pöydän ääressä. Tuula ja Puro olivat jo pensionaatissa ja kukin nukkui missä parhaaksi näki. Kuin käki lakkasin minäkin kukkumasta ja nukahdin Katin keittiöön.

Saunaa ja suomen kieltä

Torstaista lauantaihin oli tehtävämme esiintyä ja saunottaa väkeä Kino Aeron, paikallisen elokuvateatterin tiloissa. Ensimmäisenä iltana Aeron baariin saapui myös paikallisen ystävyysorkesterimme, Kapitan Kajmanin rumpali ja klarinetisti. Hämmästyttävästi ulkona näöltään **Kari Peitsamoa** muistuttava rumpali nukahti pöytänsä melko heti ja nukkuikin siinä aivan rauhassa koko illan. Mutta klarinetisti **Mihail** oli hereillä! Innostuksen hetkillä hän huudahti ainoan suomalaisen sanan, minkä osasi: "Tilastokeskus!"

Maanantaina uupumus jo valtasi kehojamme, mutta sauna oli saatettava toimintakuntoon illaksi. Pystytys sujui leppoisasti tuumaillessa, yhtäkkiä tur-

Mako (vas.) ja Esko (oik.) kohtasivat natiiveja prahalaisissa soitto-
ruokaloissa.

haa liikettä ei tehty. Pysyimme voimissamme Jelenin baarin tarjoaman rasvaisen makkaran ja erinomaisen oluen voimalla. Pian sauna jo iloisesti lämpesi, joten eikun löylyyn! Tilastokeskus-Mihail päätti saunaan myös sekä Nykyaikaisen Keskukseen johtajatar, molemmat ensimmäistä kertaa elämässään. Saunan jälkeen Mihail kertoi olevansa kuin uudesti syntynyt ja nauru oli herkässä kaikilla punakoilla kasvoilla, myös Mihailin baby face'llä.

Illan koitteessa oli jälleen aika Trio Potslojon suoltaa tuotteensa maailman kulttuurikentälle. Paikan pienuuden vuoksi päätimme esiintyä täysin akustisesti. Niin kävi, että keikka oli siihen astisista keikoistamme paras. Täydellinen akustisuus antoi mahdollisuuksia erilaiseen liikkumiseen ja esiintymiseen, paikka oli pieni ja täynnänsä erinomaisia ihmisiä. Settimme lopuksi esiinnyimme vielä Katariinan kanssa duona, kunnes kaikemme antaneina ryhdyimme maistelemaan Klub Jelenin virkistäviä aikuisjuomia.

Kohtalon lapset palaavat kotiin

Na Slamniku (Olkipatjalla) on suurehko soitto-ruokala Prahassa. Viimeisenä iltana oli tarkoitus esiintyä siellä, olim-

me erittäin väsyneitä ja pelkäsimme avovotoimintamme katoavan. Kapitan Kajmanin kanssa olimme sopineet esittävämme yhdessä *Elsa, kohtalon lapsi* -tangon. Esitys kansakuntien välisenä yhteistyönä sujui positiivisessa ja rakentavassa hengessä: Kapitan Kajman soitti ja Potslojo lauloi!

Tämän myötä bändi vaihtui Potslojoon. Paikka oli melkoisen täynnä, pöydissä vilahteli jo tutuksi tulleita kasvoja, tshekkiläinen myhäily täytti ilmaston. Tartuttuamme soittoimime väsymyksemme ja voimattomuutemme katosi tyystin, aivotuiminnasta en mene sanomaan mitään. Kuului tilastokeskus! -huutoja ja käten taputuksia, naurua ja bravoota, juomaa kannettiin lavalle ja me olimme parhaimmillamme. Ehdottomasti paras keikkamme siihen asti!

Keikkamme olemus tiivistyi erään suurikokoisen kannattajamme lauseeseen: "You are so f....n' good!". Poistuimme lavalta suoraan vuokratuljetan ohjastamaan autoomme ja kävimme yöpuulle, koska aamu tulisi aikaisin.

Seuraavana päivänä alkoi taas kahden päivän matka kotiin ja kahta eksymistä lukuun ottamatta matka sujuikin melkein seikkailuitta. Lokakuun 10. päivä klo 23 avasimme jälleen Pub Kujakollin tutun oven.

Esko Mäkinen

Kaksi varpusta muistelee

M”Muistatko, veli, kun ennen vanhaan kuului tai näkyi jotakin ja sitä lensi paikkan päälle, niin aina löytyi jotakin syötävää, juotavaa tai muuta jännää, joko meille suoraan heiteltynä tai jätettynä jälkeen, tai jos ei mitään muuta, niin ainakin tapahtui jotakin maukasta ja antoisaa?” kyseli vanhempi varpunen toveriltaan heidän aika-istuessaan erään puun oksalla.

”Juu, jos kuuli vaikkapa vierimisen ääntä ja lensi paikalle, saattoi nähdä miehen kierittämässä tynnyriä johonkin määrättyyn paikkaan tärkeätä tarkoitusta varten. Tai jos kuuli naurua ja musiikkia, leipä – ja pullapalat olivat varma nakki. Noin ylipäänsä ottaen: aina kun jotakin havaitsi, saattoi olla varma, että jos ei nyt suoranaisesti kauheasti rikastunut paikalle lentäessään, niin aina

palasi takaisin kotiin jonkinlaista kokemusta vauraampana, jonkinlaista ravintoa mukanaan, hiukkasen ehyempänä, viisaampana ja selkeämpänä”, toinen virkkoi takaisin.

”Mutta nyt ei uskalla mennä edes lähelle! Jos kuulee kolinaa, räminää ja pauketta, on lennettävä juuri päinvas- taiseen suuntaan! Ja sitä suuremmalla syyllä, mitä kovempia ääniä kuuluu, mitä räikeimpiä näkymiä siintää.”

”Aivan, sillä jos paikalle erehtyy, sieltä lähtee köyhempänä kuin koskaan, kuivettuneena, loppuun puristettuna ja tyhjempänä kuin tyhjiys. Voi olla varma, ettei mikään ääni vastaa tyynen mielekästä toimintaa, mikään näkymä tarjoa asiaan kuuluvaa ravintoa, vaan kaikki aistimukset on herätetty vain uteliaitten typerysten päännemoksi ja

rahastamiseksi!”

Näin keskustelivat varpuset jo kymmeniä vuosia sitten. Pispalan kirjastotalolla laskemme yhteen- ja vähennyslaskut edelleen kalankäärintäpaperiin. Uskomme ja toivomme, etteivät varpuset supise meistä samaa kuin ajan hengestä yleensä.

Mikko Mäkitalo

